

Actieplan Kanker en Werk:

Werken naar draagkracht en behoefte

Mensen moeten zowel tijdens als na de behandeling van kanker naar eigen wens, behoefte en draagkracht kunnen werken. Dat is het doel van het Actieplan Werk en Kanker, dat in april door het Nederlands Kanker Collectief (NKC) werd gepresenteerd.

TEKST | Diederik Wieman

Eind vorig jaar lanceerde het Nederlands Kanker Collectief de Nederlandse Kanker Agenda. Daarin staan twintig concrete doelen, waarvan er vijf prioriteit krijgen. 'Een van de geprioriteerde onderwerpen is kanker en werk', vertelt Tilja van den Berg, projectmanager van het versnellingsteam Kanker en Werk. 'We zijn gestart met het in

kaart brengen van de problemen en de oorzaken waarom mensen met of na kanker zo vaak ervaren dat hun werksituatie verandert.'

In totaal zijn acht oorzaken vastgesteld. Zo zijn (ex)kankerpatiënten en hun naasten zich onvoldoende bewust van het belang van werkbehoud en hebben ze hier onvoldoende

IN HET KORT

Mensen met of na kanker ervaren belemmeringen bij het terugkeren naar werk, het aan het werk blijven en/of het vinden van (ander) werk. Zo heeft de patiënt voor zijn gezondheid en (terugkeer naar) werk te maken met verschillende loketten.

Professionals in het zorg- en arbeidsdomein, maar ook de werkgever, collega's, naasten en de persoon met kanker zelf hebben te weinig aandacht voor de impact van de kanker(behandeling) op het werk.

Betrouwbare informatie over kanker en werk, inclusief de beschikbare zorg en ondersteuning, is beperkt vindbaar en toegankelijk.

Werkgerelateerde zorg en ondersteuning van (ex)kankerpatiënten bij (terugkeer naar) werk wordt belemmerd door de huidige wet- en regelgeving en financiering.

aandacht voor. Verder ontbreekt het aan gepersonali-
seerde, werk-gerelateerde ondersteuning en ook vanuit
de werkgever of werkomgeving is er onvoldoende
ondersteuning. 'Daarnaast hebben zorgprofessionals te
weinig aandacht voor de impact van kanker op het werk
en is arbeid geen behandeldoel, aldus Tilja. 'Ook de
wet- en regelgeving kent knelpunten en er is onvol-
doende financiering om gehele traject lijnloos te onder-
steunen. Tot slot is het ook lastig om betrouwbare
informatie te vinden over het onderwerp.'

Vlottrekken

Het Actieplan Werk en Kanker moet de problematiek
vlottrekken. En de kans daarop is reëel, vindt Cobi
Oostveen, zelfstandig bedrijfsarts, Bedrijfsarts Consu-
lent Oncologie (BACO) en als bestuurslid van de Neder-
landse Vereniging voor Klinische Arbeidsgeneeskunde
(NVKA) betrokken bij het actieplan. 'Het belangrijkste is
dat er nu - zoals wij het noemen - warme rugdekking is
vanuit de ministeries van VWS en SZW. Het besef leeft
dat er overkoepelend beleid moet komen.'

Dat is volgens haar vooral belangrijk omdat het bij
kanker - vergeleken met andere aandoeningen - een
nog grotere uitdaging is om aan het werk te blijven of te
re-integreren 'Dat komt door een aantal specifieke
factoren. Een daarvan is dat mensen op het moment
van de diagnose meestal nog niet ziek zijn, maar dat
pas in de periode daarna worden. Het eerste jaar gaat
vaak verloren doordat de patiënt belastende behande-
lingen moet ondergaan. De uitdaging om daarna in je
eigen werk te re-integreren of je eigen werk op te
pakken wordt alleen maar groter, zeker ook vanwege de
late gevolgen van kanker.'

En dan is er nog het stigma dat er nog altijd op kanker
rust. 'Veel werkgevers zeggen: Laat het werk voor wat
het is en ga eerst maar aan je gezondheid werken. Het
risico op goed bedoelde verwaarlozing is veel groter
dan bij andere chronische ziektes. Ook wordt vaak
gedacht dat iemand afgekeurd zal worden en helemaal
niet meer terugkomt.'

Noodzaak

De noodzaak voor het actieplan is groot, vindt klinisch
arbeidsgeneeskundige oncologie Desiree Dona (Rad-
boudumc), die namens de Nederlandse Vereniging van
Arbeids- en Bedrijfs-geneeskunde (NVAB) meeschreef
aan het Actieplan Kanker en Werk. 'De incidentie van
kanker neemt toe. Momenteel krijgt een op de drie

Tilja van den Berg is
projectmanager van
het versnellings-team
Kanker en Werk

Cobi Oostveen is
zelfstandig bedrijfs-
arts en Bedrijfsarts
Consulent Oncologie
(BACO)

Desiree Dona werkt
als klinisch
arbeidsgeneeskun-
dige oncologie in het
Radboudumc

“Momenteel krijgt een op de drie mensen kanker, en we gaan toe naar de 50%”

Nederlanders het, en we gaan toe naar een op de twee.
Het gaat dus over grote aantallen. Ook de incidentie in
de werkzame leeftijd neemt toe en de pensioengerech-
tigde leeftijd is opgeschoven. Een aantal kankertypes
komt bovendien steeds meer voor op jongere leeftijd en
dat heeft alles te maken met onze leefstijl.'

Het is volgens haar een omissie dat er tot op heden nog
geen optimale patiënt-reis is vanaf de diagnose tot en
met terugkeer naar werk. 'En dat geldt trouwens niet
alleen voor kanker, maar ook voor vrijwel alle chroni-
sche aandoeningen.'

Brede aanpak

Het Actieplan Kanker en Werk benoemt de problemen
en geeft aan wat (als eerste) aangepakt moet worden.
Belangrijk is dat maatschappij breed wordt samenge-
werkt om werk en werkbehoud van kankerpatiënten
mogelijk te maken. Cobi: 'Dat begint met interdeparte-
mentale samenwerking en opstellen van een samen-
hangend beleid waarmee de zorg voor mensen met
kanker vanaf de diagnose arbeidsgericht wordt en
professionals uit alle domeinen gaan samenwerken.'
Hiervoor moeten volgens haar politieke keuzes
gemaakt worden. Onvoldoende samenwerking en
financiering zorgen voor sub optimale ondersteuning
van de werkende met kanker. 'Het levert hen veel stress
en belemmeringen op bij het regievoeren op werkbe-
houd.' Tegelijkertijd is het zaak dat alle andere stake-
holders in het medisch en sociaal-medisch domein de
schouders eronder zetten. Desiree: 'We willen een
beweging in gang zetten om dit met elkaar anders en
beter te regelen voor iedereen die geraakt wordt door
kanker.'

Inzet arbeidsdeskundige

Ook de arbeidsdeskundige moet onderdeel van die
beweging zijn. 'De arbeidsdeskundige moet empowered
worden en kennis opdoen. Bijvoorbeeld over wanneer
het nu wel of niet zinvol is om een spoor twee traject in
te gaan.' Cobi vult aan: 'Het eerste jaar gaat vaak

AKC biedt kennis over kanker en werk

Ook het AKC is zich ervan bewust dat er op het gebied van begeleiding van kankerpatiënten nog een wereld te winnen is. Daarom organiseert het AKC verschillende onderzoeken en activiteiten om de kennis van arbeidsdeskundigen over kanker en werk te vergroten.

● Online workshopreeks Kanker en Werk

AKC en re-integratiebureau Re-turn organiseerden een serie online workshops om arbeidsdeskundigen te voorzien van praktische inzichten en oplossingen voor arbeidskundige dilemma's bij kanker en werk. In deze online workshops ligt de nadruk op interactie en het uitwisselen van praktijkervaring.

Ragna van Hummel is oprichter en directeur van Re-turn

● Colleetour Kanker en werk

Het AKC organiseert in 2024 samen met Re-turn diverse interactieve kennissessies voor arbeidsdeskundigen die meer willen weten over werk en kanker.

● Doorontwikkeling MiLES-tool voor arbeidsdeskundigen

Het ontwikkelen en evalueren van een online tool die arbeidsdeskundigen professionaliseert met betrekking tot de begeleiding van cliënten met een diagnose kanker. MiLES biedt werkgevers handvatten bij de begeleiding van werknemers met kanker. De tool is ontwikkeld op basis van wetenschappelijk onderzoek met werkgevers, werknemers met kanker en bedrijfsartsconsulenten oncologie. Grote delen van de tool lijken ook geschikt voor andere professionals zoals arbeidsdeskundigen. Volg de website van AKC voor ontwikkelingen.

● Onderzoek Werken met de late gevolgen van kanker(behandeling)

Dit project onderzoekt in hoeverre arbeidsdeskundigen die werknemers begeleiden, alert zijn en kennis hebben van late gevolgen van een kanker(behandeling), hoe ze deze kennis toepassen in hun werk en welke informatie hen kan helpen.

helemaal op aan behandelingen, waardoor er helemaal geen arbeidsmogelijkheden zijn. Er volgt dan toch vaak een advies voor spoor twee. Dan heb je het niet meer over de menselijke maat, of over bijdragen aan herstel en behoud van eigen werk. De arbeidsdeskundige zou juist de menselijke maat in de uitvoering van die wetgeving terug kunnen brengen voor mensen met kanker. Dat is die bewegingsvrijheid die je nu al een beetje moet durven nemen, want een wet verander je niet binnen een paar maanden. Als je je besluit goed motiveert wordt het vaak door UWV geaccepteerd. Het krijgen van kanker mag geen reden zijn om je werk te verliezen, tenzij je structurele beperkingen overhoudt en je niet meer kunt werken. Maar nu zijn er nog te veel mensen die gedwongen worden om stressvol spoor twee traject in te gaan, terwijl ze nauwelijks belastbaar zijn omdat ze nog druk zijn met herstel en revalidatie.'

Initiatieven

Er zijn overigens op verschillende plekken al initiatieven om arbeid onderdeel te laten zijn van het behandelproces. In het Radboudumc bijvoorbeeld, wordt al heel wat jaren arbeidsgerichte zorg geleverd. 'In alle oncologische zorgpaden is een klinisch arbeidsgeneeskundige lid van het behandelteam en behandelen we vanaf diagnose mee op behoud van werk en inkomen, arbeidsvermogen en terugkeer naar werk of studie', vertelt Desiree. 'Naast arbeid als behandeldoel zetten we arbeid ook in als medicijn en herstel bevorderende factor. In onze optiek helpt werk mee aan het herstel van de gevolgen van de behandeling.'

Dit alles gebeurt in multidisciplinaire teams en domein overstijgende netwerkzorg. Communicatie en samenwerking zijn daarbij belangrijke succesfactoren. 'Daardoor voorkom je bijvoorbeeld dat patiënten vanuit verschillende domeinen tegenstrijdige adviezen krijgen. De verpleegkundig specialist of de oncoloog adviseert dat werk nog even niet aan de orde is, omdat de patiënt nog moet herstellen of onvoldoende afweer heeft. Terwijl de Arbo- of bedrijfsarts of casemanager vervolgens zegt: er moet nu een re-integratie opgestart worden, want dat staat in de wet. Daar begrijpen patiënten, terecht, echt helemaal niks van.'

De ideale situatie is dus om vanaf diagnose aandacht te hebben voor werk en eventueel de behandeling ook aan te passen voor doelen in het werk. Desiree: 'Je kan allerlei aanpassingen doen aan oncologische behande-

lingen die aan werkbehoud bijdragen. Dat kan in de klinische behandel fase, maar ook later bij de fysiotherapeut of tijdens het herstelprogramma. Kijk naar de patiënt en vraag de patiënt naar diens doelen en biedt daarbij hulp en passende ondersteuning.

Dat betekent volgens Desiree dat je een regionaal, domein overstijgend netwerk moet maken met professionals die samen de patiënt begeleiden, zonder tegenstrijdige adviezen. 'Samenwerken en communiceren. Niet over, maar mét de patiënt. Dat is onze droom en daarom starten we in Nijmegen een proeftuin.' De belangstelling voor deelname vanuit de verschillende domeinen aan de proeftuin is groot. 'Elke arbozorgprofessional die zich bezighoudt met het begeleiden of het behandelen van mensen met kanker, ziet de hulpvraag van patiënten en erkent dat je in netwerken moet samenwerken.'

Maatwerk

De twee bedrijfsartsen benadrukken tot slot de rol van arbeidsdeskundigen. Cobi: 'Zij kunnen dat stukje maatwerk te leveren als het gaat om beoordelen. Natuurlijk heb je de wet waar je rekening mee moet houden, maar kijk naar de persoon die voor je zit en wat die nodig heeft om kans op werkbehoud zo groot mogelijk te maken.'

Desiree vult aan: 'Belangrijk daarbij is dat je voldoende expertise in je netwerk hebt. Bijvoorbeeld een BACO-arbeidsgeneeskundige of klinisch arbeidsgeneeskundige waar je op terug kunt vallen, of een gespecialiseerd re-integratiebureau. Te vaak zie ik dat bedrijven een standaard re-integratie bureau in de providerboog hebben staan. Maar dit kan voor individuele begeleiding van mensen met kanker onvoldoende zijn of zelfs helemaal niet passen.'

Volgens beiden kan daarnaast veel creatiever nagedacht worden over het gebruik van hulpmiddelen en werkaanpassingen. 'Daarover kun je kennis en expertise vragen aan gespecialiseerde bedrijfsartsen of een gespecialiseerd re-integratiebureau.' En tegen de beroepsgroep als geheel zegt Cobi: 'Arbeidsdeskundigen zijn er in veel disciplines. Maar ze zouden zich ook kunnen specialiseren in patiëntgroepen. Mensen met of na kanker zou daar een van kunnen zijn.'

Download hier het Actieplan Kanker en Werk.

...een breed scala aan medische vervolgoopleidingen en bij- en nascholing, ook incompany. Jaarlijks keuze

Onze scholing helpt bij de ontwikkeling van professionele vaardigheden. Met onderwijs en training van NSPOH draag je met meer kennis en vaardigheden bij aan het verbeteren van de jeugdgezondheidszorg.

- **De vertrouwde adviseur**
Adviseren wordt steeds belangrijker voor professionals in de publieke- en bedrijfsgezondheidszorg. Heb jij al enige jaren een adviserende rol en wil je jezelf versterken en meer impact hebben? Volg dan deze tweedaagse module.
9 september en 7 oktober 2024 van 9:30 tot 16:30 in Utrecht
NSPOH.nl/de-vertrouwde-adviseur
- **Van mentaal werkvermogen naar werk**
In deze tweedaagse module leer je meer zicht te krijgen op het complexe verband tussen mentaal werkvermogen en concrete arbeidsmogelijkheden zodat jij mensen optimaal kunt adviseren.
13 en 27 september 2024 van 9:30 tot 16:30 in Utrecht
NSPOH.nl/van-mentaal-werkvermogen-naar-werk
- **Leren van tuchtzaken voor de bedrijfsarts**
Jaarlijks worden circa 650 tuchtklachten over artsen ingediend bij de regionale tuchtcolleges. In deze module leer je over het tuchtrecht, de bijbehorende procedure en vooral wat je kunt doen om een tuchtzaak te voorkomen.
27 september 2024 van 13:20 tot 16:30 in Utrecht
NSPOH.nl/leren-van-tuchtzaken-voor-de-bedrijfsarts
- **Leer omgaan met belemmerende overtuigingen van de werkende**
Hoe kom je er als professional achter of iemand gemotiveerd is om terug te keren naar werk? Heeft iemand negatieve verwachtingen over het herstel of catastroferende gedachten? Dit en meer leer je tijdens deze module.
2 oktober 2024 van 09:30 tot 12:40 in Utrecht
NSPOH.nl/leer-omgaan-met-belemmerende-overtuigingen-van-de-werkende

Bekijk onze actuele bij- en nascholingskalender op NSPOH.nl

NSPOH wil een waardevolle bijdrage leveren aan de verbetering van de volksgezondheid, de arbeidsomstandigheden en participatie in Nederland. Dit doen wij door professionals kwalitatief goed en vraaggeruimd op te leiden voor de hedendaagse praktijk van public en occupational health. Wij ontwikkelen en organiseren opleidingen, bij- en nascholing, in-company programma's en symposia op academisch en post-hbo niveau.